

بازخوانی تا بستان 88

«اعتماد» از اظهارات و روایت‌های
چهره‌های مختلف از رخدادهای سال 1388
گزارش می‌دهد

بازخوانی تا بستان 88

بازخوانی رخدادهای بعد از انتخابات
ریاست‌جمهوری سال 1388 در روزهای اخیر و
روایت‌های مختلف از نقش سعید جلیلی در
دبیرخانه شورای امنیت در آن زمان به محفلی
برای تسویه حساب‌های تازه سیاسی دبل شده است
چهره‌های مسوول در سال 1388 اما درباره نقش
جلیلی چه می‌گویند و حامیان او چه دفاعی در
این باره دارند؟

سیما پروانه‌گهر

«خودم نظرم این بود که می‌شود غائله را جور دیگری حل کرد. ولی نمی‌توانیم بگوییم آنهایی که این مسیر را طی کردند، نمی‌خواستند که حل کنند.» این اظهارات علی لاریجانی، رییس سابق مجلس شورای اسلامی در نیمه آبان‌ماه سال جاری بود که جرقه‌ای برای بازخوانی بحث‌هایی درباره رخدادهای بعد از انتخابات سال 1388 را زد. علی لاریجانی که در آن زمان ریاست دوره مجلس شورای اسلامی را بر عهده داشت، حوالی نیمه آبان‌ماه سال جاری در گفت‌وگویی با خبرگزاری خبرآنلاین به ماجرای تلاش‌ها برای حضور میرحسین موسوی در تلویزیون و ایراد سخنانش گریزی زد. بهانه طرح این مساله البته سوال خبرنگار مبنی بر اخبار تازه مبنی بر تلاش‌هایی برای رفع حصر بود. وقتی از علی لاریجانی سوال شد که «این روزها دوباره بحث رفع حصر هم مطرح می‌شود. به نظر شما می‌شد که در سال ۸۸ به نحوی دیگر آن ماجرا

مدیریت شود؟ یا کسانی نخواستند که مدیریت شود؟» او نحوه برخوردها با موضوع را بر خاسته از «دو سلیقه» توصیف کرد و گفت که «خودم نظرم این بود که می‌شود غائله را جور دیگری حل کرد. ولی نمی‌توانیم بگوییم آنهایی که این مسیر را طی کردند نمی‌خواستند که حل کنند. بلکه روش حلشان متفاوت بود که این‌گونه شد. خوب به هر حال دو تا سلیقه است. آن موقع هم من نگفتم که با مهندس موسوی صحبت کرده‌ام.» لاریجانی در ادامه این گفت‌وگو راهکار مدنظر خود را که با پیشنهاد رییس قوه قضاییه وقت پیگیری می‌شده را نیز روایت کرده است: «مرحوم آیت‌الله هاشمی شاهرودی رییس قوه قضاییه بودند، یک روز به من زنگ زدند و گفتند من با آقای موسوی صحبت کردم و ایشان قبول کرده که یک ساعتی در تلویزیون صحبت کنند و غائله را ختم کنند. ایشان گفتند که با آقای هاشمی هم صحبت کردند و او هم قبول کرده، نظر شما چیست؟ که من گفتم نظرم موافق است. حتی موافق بودم هر نکته‌ای که دارند بگویند.» نکته مهم روایت علی لاریجانی اما مساله‌ای است که به عنوان علت عدم تحقق این راهکار بیان می‌کند، است. وقتی می‌گوید که «بعد دیدم که آقای شاهرودی گفتند که دبیرخانه [شورای عالی امنیت ملی] این را نپذیرفتند من هم دیگر پیگیری نکردم که بینم کیفیت چه بوده است. ولی ماجرا این بود.» لاریجانی در ادامه مطلب دوباره بر مساله اختلاف سلیقه تاکید و تصریح می‌کند که «به نظر من آن اتفاقات راه‌حل دیگری داشت اما دو تا سلیقه برای حل مساله وجود داشت. الان هم به نظرم قابل حل است. من شنیدم که دستگاه‌های امنیتی به دنبال راه‌حل هستند. البته من دیگر مسوولیتی در این امور ندارم که بتوانم تصمیم بگیرم. اما شنیدم که دنبال شده است اما دقیق آن را نمی‌دانم.»

روایت متفاوت هاشمی شاهرودی از ماجرای گفت‌وگوی تلویزیونی میرحسین موسوی

اطهارات علی لاریجانی درباره این برهه تاریخی اما بهانه‌ای برای مرور گفته‌های چهره‌های دیگر درباره این موضع شد. خبرگزاری ایسنا با بازنشر اظهارات لاریجانی نوشت که «آنچه سی محمود هاشمی شاهرودی، رییس وقت قوه قضاییه در خصوص دعوت میرحسین موسوی به آرامش و اعطای فرصتی به او برای حضور در تلویزیون و ایراد نطق روایت می‌کند، تفاوت‌های زیادی با اظهارات علی لاریجانی دارد.» بر اساس این گزارش، هاشمی شاهرودی در آذرماه سال ۹۴ در گفت‌وگو با نشریه «پاسدار اسلام» به بیان تلاش‌های پشت‌پرده آن مقطع برای کاستن از التهابات خیابانی پرداخت و گفت: «یک جلسه آقای موسوی و آقای

هاشمي را به قوه قضاييه دعوت کردیم. آقای موسوي براي تظاهرات اعلاميه داده بود. گفتم آقا! اين کار را نکنيد و از اين کار دست بکشيد. گفتم اگر به نتايج انتخابات اعتراضی دارید، آقا قبول دارند و هیاتي را براي بررسی معین می‌کنند. گفت شرط لغو بیانه این است که به من اجازه بدهند در صدا و سیما صحبت کنم. گفتم میشود این کار را کرد. به دفتر آقا زنگ زدم. آقای جلیلی تازه دبیر شورای عالی امنیت ملی شده بود. به ایشان هم زنگ زدم و گفتم ایشان چنین شرطی دارد. گفتند ما ترتیب کار را می‌دهیم. گفتم باید به صدا و سیما بگویید که زمان بگذارند که ایشان صحبت کند. بعد گفتم آقایان با شرط شما موافقند، شما هم تظاهرات را لغو کنید. موسوي آنجا پیش ما قول داد این کار را بکند و آنها هم واقعا حاضر بودند که به ایشان براي صحبت در تلویزیون وقت بدهند اما از پیش ما که رفت، نمی‌دانم کدام خناسان ذهنش را عوض کردند و کار خودشان را کردند.» مقایسه این دو گفتار البته بهانه‌اي براي تسویه حساب با علي لاریجانی و نوعی دفاع ضمنی رجانیوز از سعید جلیلی نیز شد و با باز نشر هر دو این روایت‌ها در این باره نوشت: «این روایت دقیق آیت‌الله هاشمي شاهرودي نشان می‌دهد سعید جلیلی در ایام فتنه از هیچ تلاشی حتي تریبون دادن به سران فتنه مضایقه نکرد اما فتنه‌گرانی که از کشورهای بیگانه مدیریت می‌شدند هر بار با بهانه‌اي به یاغی‌گری خود ادامه می‌دادند.»

واکنش دیر هنگام سعید جلیلی

به اظهارات علي لاریجانی

سعید جلیلی یازدهم دی‌ماه بعد از حدود 2 ماه از بیان سخنان علي لاریجانی به این اظهارات واکنش نشان داد. جلیلی بدون اینکه توضیحی درباره اصل صحت نقش خود در اجرای این گفت‌وگوي تلویزیونی یا نقض موضوع داشته باشد با مانور بر روی ادبیات «فتنه» مشخصا علي لاریجانی را نشانه گرفت و در حساب کاربری خود در شبکه ایکس نوشت: «در فتنه ۸۸ کسانی دچار تردید بودند و حتي امروز پس از ۱۵ سال حاضر نیستند از آن قضایا با عنوان فتنه یاد کنند. رهبری از همان روزهای اول، از این قضایا تحت عنوان فتنه یاد کردند اما امروز مشاهده می‌کنیم که عده‌اي می‌گویند اگر فلان اتفاق می‌افتاد مسائل حل می‌شد!»

يك روز بعد هم او در جلسه هفتگی در محل حوزه هنری، اصل مساله را رد کرد و در پاسخ به سوالی در خصوص برخی اظهارات اخیر در خصوص

ممانعت وی از اختصاص برنامه تلویزیونی به میرحسین موسوی گفت: این مطلب را به نقل از مرحوم آیت‌الله شاهرودی بیان کردند که این مطلب را آیت‌الله شاهرودی همان وقت مصاحبه کردند و خلاف این مطلبی که مطرح شده است را بیان کردند.

روایت دادستان وقت ویژه روحانیت

و توجه به نقش «سعید جلیلی»

بلافاصله بعد از واکنش سعید جلیلی به اظهارات علی لاریجانی درباره عملکرد دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی درباره اتفاقات بعد از انتخابات ریاست‌جمهوری دهم، مصطفی سنایی‌فر، قائم‌مقام سابق دادستان ویژه روحانیت در وبسایت خبری تابناک در یادداشتی به بازخوانی وقایع سال ۱۳۸۸ با تمرکز بر حضور پررنگ سعید جلیلی پرداخته است. او در این زمینه نوشت: اخیراً در رسانه‌های گروهی و برخی سایت‌ها نقل قولی از جناب آقای علی لاریجانی ریاست محترم سابق مجلس شورای اسلامی در ارتباط با وقایع سال ۸۸ مطرح شد که بنده را به یاد خاطره‌های روشنگرانه از آن دوران انداخت که امیدوارم ذکر آن کمکی باشد برای کسانی که طالب حقیقت بوده و در جهت کشف حقایق کوشا بوده و هستند و چشم و گوش و عقل خود را به دست تبلیغات گسترده و یک سویه جریان افراطی حاکم در کشور - که خود مسببان واقعی باصطلاح فتنه ۸۸ بوده‌اند - نسپرده‌اند. سنایی‌فر در این یادداشت روایت کرده است که «در اولین روزهای اتفاقات ناگوار سال ۸۸ بنده به اتفاق سه نفر از قضات عالی‌رتبه کشور خدمت آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی رسیده و با توجه به سوابق و مسوولیت‌های گذشته و حال وی در آن زمان از ایشان تقاضا کردیم پادرمیانی کرده و نسبت به ختم مسالمت‌آمیز و عادلانه آن حوادث اقدام کنند. ایشان فرمودند بنده و آیت‌الله هاشمی شاهرودی ریاست قوه قضاییه و آقای لاریجانی و محسن رضایی و برخی دیگر از مسوولان آن زمان کشور به آقای میرموسوی پیشنهاد دادیم ایشان در صدا و سیما سخنرانی کرده و ضمن دل‌داری و تسلی خاطر دادن به مردم از آنها تقاضا کنند به خانه‌های خود برگشته و از پیگیری مطالبات خود در ارتباط با وقایع اتفاق افتاده صرف نظر نمایند و همه مسوولان این موضوع را پذیرفتند و آقای موسوی نیز قبول کردند.»

سنایی‌فر در روایت خود به نقش ویژه سعید جلیلی در این رخدادها توجه ویژه‌ای داشته و می‌گوید: «تنها کسی که با توجه به اختیاراتی که در دبیرخانه شورای امنیت ملی داشت و خود را مستظهر به حمایت مقامات عالی کشور می‌دانست، شخص آقای جلیلی بود که با این موضوع

مخالفت نمود و اظهار می‌داشت که میرحسین راهی جز توبه و اعلام اشتباه ندارد. پس از آن جلسه بنده به کمک واسطه‌هایی از آیت‌الله هاشمی شاهرودی و آقای لاریجانی و آقای محسن رضایی سوال کردم که آنها نیز این مطلب را تایید کردند و اظهار داشتند که تنها مانع انجام آن سخنرانی و ختم غائله، شخص آقای سعید جلیلی بوده که اخیراً آقای لاریجانی این موضوع را پس از حدود ۱۵ سال افشا و مطبوعاتی نمود.»

حمایت دوباره رجانیوز از سعید جلیلی؛ این بار به جای علی لاریجانی «کیهان» مقصر شد!

رجانیوز رسانه نزدیک به جبهه پایداری، اما از این روایت‌های مختلف باب جدید برای تسویه حساب‌های سیاسی خود باز کرد. بعد از مطالب نقل شده از چهره‌های مخالف این رسانه در مطلبی به قلم علیرضا کمیلی و با تیتراژ «چرا سخنرانی میرحسین موسوی در تلویزیون انجام نشد؟» مطلبی را درج و عجیب اینکه «کیهان» را مسبب برخی تنش‌های رخ داده در آن سال معرفی کرد. نویسنده در این یادداشت قید می‌کند که «چون انتخابات را نوعاً عامل جدایی‌ها می‌بینم بنا نداشتم دیگر به آن فضا برگردم خصوصاً در این وضعیت منطقه ولی دیدم این روزها خاطره‌ای از زبان فردی به نام جناب سنایی‌فر در حال انتشار است که در آن ادعا شده بنا بوده آقای میرحسین موسوی پس از اتفاقات سال ۸۸ به تلویزیون بیاید و سخن بگوید تا فضا آرام شود ولی سعید جلیلی مانع شده است!» مشخصاً رجانیوز در این مطلب درست همانند مطلب پیشین خود که در مقام مقایسه اظهارات علی لاریجانی و هاشمی‌شاهرودی بر آمده بود مینا را بر دفاع از سعید جلیلی گذاشته است. نویسنده در ادامه مطلب مدعی می‌شود که روایتی از محمدباقر قالیباف درباره این برهه زمانی شنیده که به نقل از آن می‌پردازد: «روایت اصلی این ماجرا را سال ۸۹ از شخص دکتر قالیباف شنیدم و چون احساس کردم تحریف تاریخ رخ می‌دهد، لذا آنچه شنیدم را مستقیماً نقل می‌کنم: «همان روزهای پس از انتخابات که کروبی و موسوی مدعی تقلب شدند، از دفتر آقا به من و قاسم (سلیمانی) گفتند بیایید. از ما خواستند فوراً برویم با آنها صحبت کنیم تا ماجرا ادامه پیدا نکند. ما به سرعت یک موتور برداشتیم و دو نفری سراغ این دو رفتیم. با جناب کروبی صحبت کردیم بعد هم با جناب موسوی صحبت کردیم که راضی شد بیاید در برنامه زنده صحبت کند تا مخاطبان ایشان آرام بشوند و اغتشاش شکل نگیرد. بعد هم به ضرغامی زنگ زدم و گفتم هیچ کس به ایشان زنگ نزنند و حق دخالت در متن صحبت ایشان

را هم ندارید. ولی خب اصل خبر درز کرده بود و روزنامه کیهان چیزی نوشت با این مضمون که عده‌ای در تلاش هستند فتنه‌گران را آبرومند از این ماجرا خارج کنند! همین متن باعث شد موسوی بگوید اگر بناست این‌طوری باشد من هم نمی‌آیم! و خب آن همه خسارت بر کشور تحمیل شد.» نویسنده این مطلب در ادامه با بیان اینکه «نمی‌دانم وقتی با گذشت 15 سال این‌گونه تاریخ تحریف می‌شود، وای به حال 50 سال دیگر... چقدر مهم است که خاطرات شخصیت‌های مهم کشور ثبت و نشر بشود» نوشته است: «نهایتاً به دوستان سیاسی نصیحت می‌کنم که این لجن‌پراکنی‌ها به ضرر همه است. دیدید که عملکرد ضعیف دولت روحانی، به کاهش مشارکت مردم در انتخابات منجر شد، چون مردم اینقدر حزبی نیستند. آنان که می‌خواهند به هر نحوی جلیلی را بزنند و قالیباف را بالا بیاورند خوب است که با مبانی اخلاقی خدا حافظی نکنند چون دودش به چشم همه خواهد رفت.»

سعید جلیلی؛ سال 1388 و روایت‌های مکرر

نام سعید جلیلی و پیوند آن با رخداد‌های سال 1388 البته تنها محدود به موضوع حضور میرحسین موسوی در صداوسیما نیست. خبرگزاری تابناک در بازخوانی بحث حصر در گزارشی درباره نقش سعید جلیلی در این باره نوشته است: «موضوع حصر رهبران جنبش موسوم به سبز، به‌ویژه میرحسین موسوی و مهدی کروبی، یکی از مهم‌ترین اقدامات پس از انتخابات بود که جلیلی در تصویب آن نقش کلیدی داشت. حصر این دو شخصیت سیاسی در بهمن ۸۹ به وقوع پیوست. جلیلی در چندین مورد از این تصمیم به عنوان یکی از «حکیمان‌ترین تدابیر نظام» دفاع کرد و تأکید داشت که این اقدام به منظور جلوگیری از شکل‌گیری فتنه‌های جدید صورت گرفته است.»

سعید جلیلی در آذرماه ۱۳۹۳ در يك سخنرانی اعلام کرد که حصر یکی از تدابیر ضروری برای حفظ امنیت کشور و جلوگیری از تضعیف نظام جمهوری اسلامی بوده است. به اعتقاد جلیلی، حصر نه تنها به وقایع ۸۸ مربوط نمی‌شود، بلکه به عنوان يك استراتژی امنیتی برای مقابله با تهدیدات احتمالی در نظر گرفته شده است. او در این سخنرانی به صراحت تأکید می‌کند: «حصر در ۲۵ بهمن سال ۸۹ به وقوع پیوست، چون يك فتنه جدید در حال شکل‌گیری بود و آن فتنه ظلم مضاعفی به نظام بود. مساله حصر يكسال و ۸ ماه پس از انتخابات 88 به وقوع پیوست. این اتفاق به این دلیل روی داد که فتنه دیگری در حال کلید خوردن بود و این موضوع ربطی به انتخابات نداشت.»

این تنها اظهارنظر و توسل سعید جلیلی به «کلیدواژه فتنه» و بیان روایت‌های مختلف از آن نیست. او در سال 1389 شرایط بروز آنچه «فتنه» در سال 1388 می‌خواند را «شرایط کشور در اوج پیشرفت» می‌داند. او در این مقطع در سخنرانی در اجلاس خبرگان رهبری موضوع شرایط کشور در اوج پیشرفت را تلویحا ناشی از عملکرد خود در مذاکرات هسته‌ای می‌خواند و می‌گوید که «در ابتدای پیدایش فتنه، کشور در مرحله اوج پیشرفت بود و سردمداران غرب نیز طی مکاتبه با مسوولان عالی کشور مجبور به اذعان این موضوع بودند.» او همین اظهارات را طی سال‌های بعد نیز مکررا تکرار کرد. کما اینکه در سال 1393 در سخنرانی در دانشگاه فردوسی مشهد با اشاره به آنچه «اظهارات علی مطهری درخصوص حصر سران فتنه» با بیان اینکه «حصر ربطی به فتنه ندارد، فتنه از ۲۲ خرداد ۸۸ شروع و تا ۲۲ بهمن ماه همان سال به طول انجامید. در این مدت کسی به افرادی که از آنها به عنوان سران فتنه یاد می‌شود، کاری نداشت و آنها در ۲۵ بهمن سال ۸۹ به حصر رفتند یعنی یکسال و ۸ ماه بعد از فتنه و دلیل آن هم این بود که در حال شکل‌گیری فتنه جدیدی بودند» مجددا تاکید کرد که «فتنه در شرایطی شکل گرفت که کشور در عرصه‌های مختلف موفقیت‌های بزرگی را کسب کرده بود.»

سامانه راستی‌آزمایی فکت‌یار در گزارشی درباره عملکرد جلیلی به عنوان مسوول تیم مذاکره در بین سال‌های ۸۶ تا ۹۲ و مذاکره هسته‌ای ایران با گروه ۵+۱ در این برهه نوشته است: «در این دوره، 9 دور مذاکره انجام شد، اما نتایج ملموسی حاصل نشد و ایران شاهد تحریم‌های متعددی از سوی شورای امنیت ایالات متحده، اتحادیه اروپا و سایر کشورها بود. این تحریم‌ها به فشارهای اقتصادی و سیاسی بیشتری منجر شدند که تاثیر عمیقی بر وضعیت کشور داشتند.» اینکه جلیلی طی بیش از یک دهه گذشته دارد تا رخداد‌های بعد از انتخابات سال 1388 را به نوعی پاتکی برای خنثی شدن عملکرد خود در مذاکرات هسته‌ای بداند، مساله‌ای است که نیازمند بررسی جداگانه و دقیق‌تری است.

سعید جلیلی و ماجرای کهریزک؛

از روایت رسانه اصولگرا تا تکذیب سعید مرتضوی

وی همچنین با یادآوری موفقیت‌های هسته‌ای ایران در آن برهه، ظرفیت‌های اقتدار ایران در منطقه و تعامل با سایر کشورهای جهان را برشمرد. علاوه بر این مساله و ماجرای کهریزک موضوع دیگری است که

در خلال بیش از يك دهه گذشته و در بازخواني از آن ماجرا، خود رسانه‌هاي اصولگرا از سعيد جليلي در اين زمينه نام برده‌اند. طبق گزارشي از ايسنا و به نقل از ويژه‌نامه پنجره «در بيست و دوم تيرماه ۸۸، پس از اطلاع از وضعيت نگهداري بازداشت‌شدگان، مقام رهبري به سعيد جليلي دستور دادند که در همان روز بازداشتگاه تعطيل و زندانيان به زندان‌هاي رسمي منتقل شوند. سعيد جليلي با سعيد مرتضوي تماس گرفت و اين دستور را ابلاغ کرد، اما مرتضوي با اين استدلال که زندان‌ها ديگر جايي ندارند، از اجراي آن خودداري کرده است.» ابهامات اين روايت البته در حال خود قابل بررسي است، چراکه سعيد مرتضوي بعدها روايت جليلي را رد کرد و گفت که «جليلي ساعت 7:30 تا ۸ عصر بيست و دوم تيرماه با تلفن سياسي دفتر او تماس گرفته بود، اما در آن تماس هيچ‌گونه بحثي درباره تعطيلي کهريزک نشده بود و چنين امري اصلا در تيرماه رخ نداده است. ابلاغ اين امر در مرداد صورت گرفت و از طريق صداوسيما و ساير رسانه‌ها منتشر شد.»

نام مشترك پرونده‌هاي با گره‌هاي کور

اين روزها البته با طرح دوباره مساله بررسي مجدد لوايح مربوط به FATF و پالرمو در مجمع تشخيص مصلحت نظام، نام سعيد جليلي نيز در اين ماجرا هم تداعي شده است. فضاي انتخابات رياست جمهوري چهاردهم و بررسي برنامه‌هاي کانديداهي مختلف درباره موضوع FATF بستري براي بازگو شدن موضوعاتي مبني بر «نقش سعيد جليلي در به ثمر نرسيدن اين موضوع» شد. مصطفي پورمحمدي يکي از کانديداهي انتخابات رياست جمهوري در مناظره انتخاباتي شامگاه ۳۱ خرداد گفت: «يادم است در شوراي عالي امنيت ملي در سال ۹۵، من مفصل صحبت کردم درباره مشکلات FATF؛ ايشان پايان جلسه گفت اگر تو مسوول باشي ما قبول داريم ولي بقيه آقايمان را قبول نداريم. ما بايد اصل موضوع را حل کنيم!» محمدجواد آذري‌جهرمي، وزير اسبق ارتباطات نيز در همين زمينه با انتقاد از جليلي نوشت: «مي‌دانيد که آثار عدم اجراي آن در کشور چيست؟ نپيوستن به FATF با سفره مردم چه کرد؟ سفره از ما بهتران چه؟ آيا اين نوع تفکر شايسته مديریت بر اين کشور است؟» علي طيبنيا، وزير اقتصاد دولت حسن روحاني نيز تيرماه سال جاري در بخشي از مصاحبه ويديويي خود درباره FATF از مانع‌تراشي سعيد جليلي سخن گفت و تاکيد کرد که «سعيد جليلي بنا به دلایلي نامشخص حاضر نبود FATF در دوران رياست‌جمهوري روحاني و وزارت من (طيبنيا) انجام شود.»

